

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501

Ügyszám: 161/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

379/2009. (XI. 11.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **budapesti panaszos**¹ 2009. március 23-án előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2009. november 11-én megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos a vele szemben 2009. március 15-én, Budapesten, az V. kerületben a Március 15. Téren fogantatosított rendőri intézkedések, valamint ezt követően Budapesten, a II. kerületben, a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) Gyorskocsi utcai objektumában történtek miatt nyújtotta be panaszát a Testülethez.

A panaszos 2009. március 23-án nyújtott be panaszt a Testület honlapján elérhető elektronikus formanyomtatványon. Beadványát a Testület felhívására aláírásával 2009. május 8-án megerősítette.

I.

1) A panaszos előadta, hogy 2009. március 15-én, 13 órakor a Budapesti Főpolgármesteri Hivatal által rendezett ünnepségen vett részt. A rendezvényre kizárólag ruházatátvizsgálás után lehetett belépni. A beléptetést egy biztonsági cég

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

látta el „Elit Védelem” feliratú kabátban. A panaszos aggályosnak tartotta ezt a fajta eljárást, és szerinte ilyen jellegű intézkedést csak a rendőrség jogosult megtenni.

A ruházatátvizsgálás után – amely során nála nem találtak „semmilyen kifogásolható tárgyat” – a panaszos bejutott a körbekordonozott ünnepség helyszínére.

2) A főpolgármester beszédét követően, amikor a panaszos el kívánta hagyni a helyszínt, a rendőrség erőszakkal lépett fel egy férfival szemben, majd egy nővel szemben is. Ez után a kijáratától 20-25 méterre őt is „lerohanták a testpáncélos rendőri egységek”. A sisakokon a „VAS” felirat volt olvasható, amiből a panaszos arra következtetett, hogy vas megyei rendőrök intézkedtek vele szemben.

A panaszos előadta: „összekötötték kezeimet, majd kirángattak az Erzsébet híd alá, ahol rengeteg csapatszallító állt, az egyik csapatszallító mögé állítottak, a kezeimet egyfolytában lefelé feszítve”. A panaszos többször is megkérdezte az intézkedő rendőröket, hogy mi az indoka az ellene foganatosított intézkedésnek, amire választ vagy nem kapott, vagy azt felelték „ahova beviszik, ott megtudja”.

A panaszos elmondta a rendőröknek, hogy panasszal fog élni. A rendőrök azonban „minősíthetetlen hangnemben”, trágár szavakkal illeték a panaszost.

A történetekre több jelenlevő is megjelent a helyszínen, akik az intézkedés okáról érdeklődtek, majd amikor nem kaptak választ, megpróbálták az intézkedő rendőrök azonosító számát rögzíteni, sikertelenül.

Ekkor a panaszos karját tartó rendőr megfogta a feje hátsó részét, és „szándékosan a rendőrségi kibuszba verte”. Mindez 3-4 jelenlevő személy előtt történt, és felhívta a panaszos a rendőr figyelmét arra, hogy „ez a cselekedet nem vall valami túl magas intelligencia szintre”, mire a rendőr úgy reagált „mit feszengsz te köcsög”, majd a panaszos „ruháját megcsavarva fojtogatni kezdte”.

A panaszosnak nem állt módjában a vele szemben erőszakosan fellépő rendőr azonosító számát feljegyezni. Azonban az eseményeket végignéző rendőrök azonosító számát (88658 és 88414) sikerült feljegyeznie.

3) Ezt követően rabszállító autóval a Gyorskocsi utcába szállították a panaszost. Itt jelezte, hogy panaszt kíván tenni rendőri intézkedések és bántalmazás miatt. Telefonálni kívánt, amire azt a választ kapta többször, hogy „majd később megteheti”.

Ezután a folyósón várakoztatták, majd egy irodában lekamerázták, ami után az orvosi szobába vitték, ahonnan a pince szinten lévő fogdákhöz. Itt a panaszos minden tárgyát elvették, az övét és a cipőfűzőjét kivették. A szobában egy nő és egy férfi tartózkodott. Ekkor még egyszer megpróbált a panaszos érdeklődni, értesíthet-e valakit telefonon. Erre „kivették a telefon akkumulátorát, és azt mondták „majd tegyen panaszt, ha nem tetszik az eljárás”. Egy papírlapra ekkor leírást a panaszossal, hogy – a fogdán kívüli – rendőri bántalmazás miatt panasszal kíván élni. Ezután a férfi a paraván mögé küldte

őt, és felszólította, hogy vegye le ruháit. A ruhadarabokat egyenként átvizsgálta, majd a panaszos előadása szerint: „a végén már teljesen meztelenül álltam előtte, ekkor arra utasított, hogy fordítsak neki hátat, tegyem a kezemet a falra, emeljem fel a talpaimat és tárjam szét a lábujjaimat, aztán feltartott kézzel kétszer-háromszor guggoljak le.” A panaszos füle mögé és szájába is benézett az vizsgálatot folytató férfi. A panaszos kérdésére a férfi elmondta, ez a szokásos eljárás.

Ezeket követően már nem volt lehetősége, hogy panasztételi jogával éljen, annak ellenére, hogy a panaszos szerint a vele szemben lefolytatott eljárás emberi méltóságát sértő módon és nem megfelelő körülmények között zajlott.

4) A panaszost 20 óra magasságában egy cellába kísérték. Ételt a panaszos először 20 óra 30 körül kapott. A panaszos kérdésére, miszerint több mint 8 órája korlátozták személyi szabadságában, a fogdaőr, az ok megjelölése nélkül, tájékoztatta arról, hogy indokolt esetben 4 órával meghosszabbítható a fogva tartás ideje. A panaszos arról sem kapott tájékoztatást, hogy mi indokolná előállításának meghosszabbítását.

23 óra körül a panaszost meghallgatása nélkül, elengedték. Ekkor a panaszos szerint „már nagyon sürgős volt nekik”, ugyanis még cipőfűzőjét sem engedték, hogy visszategye cipőjébe, és azt sem engedték meg neki, hogy panaszt tegyen. Arról tájékoztatták, hogy arra csak utólagosan, írásban van lehetősége. Ismételten kérte, hogy jelöljék a vele szemben foganatosított intézkedések okát, mire a válasz az volt, tegyen „panaszt, ha valami nem tetszik”.

II.

A Testület az ügy érdemi vizsgálata érdekében felvilágosítást kért a rendőrségtől, amely az alábbi információkat és dokumentumokat bocsátotta rendelkezésre. A Testület továbbá megkereste a panaszos által tanúként megjelölt személyt is.

1) A BRFK hivatalvezetőjének a Testület megkeresésére 2009. május 26-án kelt válaszleve az ügygel kapcsolatban az alábbi információkat tartalmazza.

A válaszlevél rögzíti, hogy Budapest Rendőrfőkapitánya 0100-12945/2009. ált. számú egyedi utasításban – amelyet mellékelten megküldött a Testület részére – Budapest teljes területére 2009. március 14-én 0 órától 2009. március 16-án 8 óráig fokozott ellenőrzést rendelt el.

Az előállítás során történő hozzátartozó értesítésével összefüggésben a belső vizsgálat során megállapításra került továbbá az is, hogy a Gyorskocsi utcai objektumban helyi intézkedésben nincs szabályozva, hogy az előállítottak jogainak – így a hozzátartozó értesítése – biztosítása kinek a feladata, és hogy a jogok biztosítását vagy annak akadályait milyen módon dokumentálják.

A Gyorskocsi utcai fogdában – a tájékoztatás szerint – elsősorban őrizetbe vett és előzetes letartóztatásba helyezett személyeket tartanak fogva, és a kerületi

rendőrkapitányságokkal ellentétben itt nincs ügyeletes tiszt, aki az előállított személyek jogainak biztosításáért felelős lenne. A fogdaórség látja el az előállítottakat tájékoztatókkal, valamint a fogvatartott kérése, problémája esetén intézkedést kezdeményez, azt jelzi a helyszínen tartózkodó szabálysértési előadónak. Szabálysértés elkövetése miatt előállított személyek esetében rendelvény kiállításra – amelyen az előadó rendelkezik a kapcsolattartásra jogosult személyekről, a kapcsolattartás módjáról vagy tilalmáról és az elhelyezési szempontokról (azaz, hogy a fogvatartottat kitől kell külön fogva tartani) – így ennek hiányában a fogdaőr nem tudhatja, hogy az előállított személy kivel tarthat kapcsolatot. Ezek alapján megállapításra került, hogy a fogdaőröknek sem joguk, sem kötelezettségük, sőt lehetőségük nem volt arra, hogy a fogvatartottak hozzátartozóinak értesítését elvégezzék.

A válaszlevélben rögzítésre került, hogy a panaszos előállításáról készült jelentés szerint ő hozzátartozó értesítését nem kérte, és az egyéb iratokban sincs dokumentált nyoma annak.

A ruházatátvizsgálás céljából történő levetköztetéssel összefüggésben az alábbi tájékoztatást nyújtotta a rendőrség. A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 51. §-ának (1)-(3) bekezdéseire. Ezen bekezdések szerint „az előállított személyt előállító vagy biztonságos őrzését szolgáló más helyiségben kell elhelyezni. Az azonos ügyben előállítottakat el kell különíteni. Az elővezetett vagy a 48. § (1) bekezdése vagy az 50. § (3) bekezdése alapján visszatartott személyt, ha az intézkedés sikeresen csak így hajtható végre, a Rendőrségen történő visszatartás idejére előállító helyiségben lehet elhelyezni. Ha az előállító helyiségben előállított, elővezetett vagy visszatartott személy van, gondoskodni kell az állandó őrzéséről. (2) Az előállító helyiségben történő elhelyezés, nyilvántartás és őrzés végrehajtásának feltételeit a rendőri szerv vezetője biztosítja. (3) Az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.”

A 2009. március 15-én foganatosított előállítások végrehajtásával kapcsolatosan a BRFK hivatalvezetője levelében előadja, hogy az valamennyi érintett esetében – így a panaszosnál is – az alábbi rend szerint zajlott: az orvosi vizsgálatot követően az előállított személyeknél lévő tárgyakat letétbe helyezték, és ismételt ruházatátvizsgálást hajtottak végre. A fogdai befogadást megelőző ruházat-átvizsgálásnak és a testfelület vizuális áttekintésének célja a fogdai rendkívüli események – önkárosítás, támadás, szökés – megelőzése. „Ennek érdekében el kell venni a hónaljba, a lábujjak közé rejtett zsillettet, önakasztásra alkalmas szövetet, fonalat, spárgát, a herezacskók alá rejtett drogot, illetőleg más, fogdában nem tartható szereket, gyógyszereket.” A fogdai befogadást megelőző ruházat-átvizsgálás során az előállított személyeket felszólították, hogy a náluk lévő tárgyakat helyezték letétbe, majd őket a ruházatátvizsgálása idejére egy paraván („lefüggönyözött irodarész”) mögé küldték. Itt

felszólították őket ruházatuk levetésére, amelynek eredményeként a befogadást végző fogdaőrnek lehetősége volt a személyek ruházatát anélkül átvizsgálni, hogy az előállítottak testéhez hozzáért volna. Ezt követően a fogdaőr megtekintéssel ellenőrizte, hogy az előállított személy visel-e a testén tiltott, támadásra vagy önkárosításra alkalmas tárgyat. A ruházat-átvizsgálást valamennyi személlynél, így a panaszos esetében is azonos nemű fogdaőr végezte.

A válaszlevél tanúsága szerint a 2009. március 15-én, a Gyorskocsi utcai fogdában végrehajtott előállítások körülményeivel kapcsolatosan a BRFK-n belső vizsgálat folyt. Ez megállapította, hogy az említett napon eljáró fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fogdai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor az előállított személyek levetett ruházatát, ezt követően pedig testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedés a vizsgálat megállapítása szerint aránytalan és indokolatlan volt.

Szintén megállapította a vizsgálat, hogy a BRFK Közbiztonsági Szervek Közrendvédelmi Főosztály Fogdaszolgálati Osztály vezetője, mint a fogva tartásért felelős parancsnok helytelenül értelmezte a vonatkozó szabályokat, és nem gondoskodott arról, hogy a szabálysértés miatt előállított személyek elhelyezése a megfelelő szabályok – azaz az előállítás előírásai – szerint történjen.

A vizsgálat megállapítása szerint „a befogadásra vonatkozó ruházat-átvizsgálási szabályok helytelenül kerültek alkalmazásra, mert előállított személy esetében csak a ruházat átvizsgálása szükséges”. A testfelület ruházat nélküli átvizsgálása a fogdába történő befogadaskor alkalmazandó eljárás, és szabálysértés elkövetése miatti előállítás nem minősül sem őrizetbe vételnek, sem szabálysértési őrizetnek.

Mivel a befogadás jog- és szakszerűségéért felelős parancsnok, valamint a befogadást végző beosztott őr nem a hatályos jogszabályoknak megfelelően járt el, velük szemben fegyelmi eljárás indult.

A panaszossal szemben végzett orvosi vizsgálatra a Szolgálati Szabályzat 51. §-ának (3) bekezdése a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995 (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: Fogdaszabályzat) és a Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK Utasítás) alapján került sor.

A panaszos több mint kilenc órán keresztül történő fogvatartása a BRFK Gazdaságvédelmi Főosztálya által tett feljelentés miatt esetlegesen szükséges kihallgatás biztosítása céljából volt indokolt. A panaszos meghallgatás nélkül került szabadon bocsátásra, mert a nyomozó hatóság nem rendelkezett a további eljárási cselekmények foganatosításáról.

A panaszos panasztételi jogával kapcsolatosan a rögzítésre került, hogy annak gyakorlásában nem volt korlátozva. Ezt bizonyítja panaszos a fogdában kézzel írt panaszbeadványa.

A panaszos rendőri bántalmazás miatt is panasszal élt, amely alapján a Budapesti Nyomozó Ügyészségen büntetőeljárás van folyamatban.

2) A BRFK hivatalvezetője megküldte Budapest Rendőrfőkapitányának 01000/12945/2009. ált. számú egyedi utasítását a 2009. március 14-én 0 órától március 16-án 8 óráig tartó fokozott ellenőrzés elrendeléséről Budapest teljes területére.

Az egyedi utasítás tartalmazza, hogy a fokozott ellenőrzés keretében a végrehajtásában beosztott rendőri állománynak feladata volt figyelemmel kísérni a rendezvényre érkezőket, megakadályozni az esetleges jogsértések kialakulását. Szűrőpróbaszerű igazoltatásokat, ruházat és csomagátvizsgálásokat hajtott végre a beosztott rendőri állomány ennek keretében, illetőleg közreműködött az esetlegesen megbomlott rend helyreállításában, jogsértés esetén végrehajtotta a szükséges intézkedéseket.

Az egyedi utasítás indokolása szerint a kérdéses időszakra a főváros területére több demonstráció került bejelentésre, mely rendezvényekre jelentős számú ember megjelenése volt várható. A nemzeti ünnepekhez kapcsolódó események, rendezvények kiemelkedő társadalmi jelentőséggel bírnak, amely indokoltá teszi, hogy ezek nyugodt körülmények között, zavartalanul, a résztvevők biztonságának garantálása mellett kerüljenek megrendezésre. A nemzeti ünnep és az egyéb demonstratív tömegrendezvények biztonságos lebonyolítása érdekében indokolt az érintett helyszíneken a személy- és gépjárműforgalom fokozott ellenőrzése. Az egyedi utasítás tartalmazza továbbá azokat a jogszabályhelyeket, amelyek a fokozott ellenőrzést lehetővé teszik.

3) A BRFK hivatalvezetője válaszlevelével megküldte a panaszossal szemben intézkedést fogantató rendőr 2009. március 15-én kelt jelentését. A panaszossal szemben 2009. március 15-én 14 óra 43 perckor az intézkedő r. őrmester a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 29. §-ának (1) bekezdése alapján igazoltatást, 31. §-ának (1) bekezdése alapján személyi szabadságában korlátozott személy átvizsgálását, 33. §-ának (2) bekezdésének b) pontja alapján előállítást hajtott végre, melynek során kényszerítő eszközt, azaz bilincset a 48. §-ának c) és d) pontja alapján alkalmazott.

A testi kényszer és bilincs alkalmazására Budapesten, az V. kerület Március 15. téren került sor, a Szolgálati Szabályzat 60. §-ának (4) bekezdésének b) pontjában foglaltak szerint a panaszos kezeinek előre illetve hátra bilincselésével. A bilincs alkalmazása 13 óra 45 perctől 14 óra 20 percig tartott.

A jelentés szerint a panaszosnak a rendőri intézkedés során sérülése és anyagi kára nem keletkezett, az Rtv. 18. §-ának (1) bekezdése szerinti hozzátartozójának vagy jogi képviselőjének értesítését nem kérte.

A jelentés szerint az intézkedő rendőr a vizsgált időpontban és helyszínen rendezvény rendőri biztosításban vett részt. A rendezvény helyszínén a panaszos annak a csuklyás

csoporthoz volt tagja, akik a kordoneszközöket rángatták, rugdosták. A rendezvény végén a biztosítás parancsnok utasítására a panaszos kiemelésére került sor, mivel bűncselekmény elkövetésével volt gyanúsítható. A kiemeléskor a panaszos „arcát teljesen eltakarta, csak a szeme volt szabad”. Az intézkedő rendőr a panaszost testi kényszer alkalmazásával emelte ki, majd ruházatának átvizsgálása után hátra helyzetben megbilincselte kezeit. Ezután a gyűjtőpontra kísérte, ahol a kisbusz hátsó ajtajához állította a panaszost. A panaszos többször hátra felé csapott fejével és azt kiabálta, hogy „ne fojtogass”. A jelentés szerint, az intézkedő r. zászlós annak elkerülésére, hogy a panaszos „magának sérülést tudjon okozni, fejét a busz hátsó falához” szorította. Erről egy, a helyszínen tartózkodó hölgy képfelvételt készített. A panaszos az intézkedő rendőrnek elmondta, nem keletkezett sérülése. Ezt követően a rendőr elmondta neki, hogy mivel bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható, ezért elő fogja állítani. A helyszínen intézkedő rendőr sérülésmentesen átadta a helyszínre érkező előállító gépkocsival érkező r. főtörzsőrmesternek.

A panaszos sérelmezte, hogy az eljárás során őt bántalmazták. A panaszos befogadásakor készült orvosi vélemény szerint friss sérülés rajta nem volt.

A fenti jelentéshez tartozó, az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint a panaszossal szemben foganatosított rendőri intézkedések és kényszerítő eszköz alkalmazása jogszerűek és szakszerűek voltak, azok az arányosság követelményének megfeleltek.

4) A 2009. március 15-én 14 óra 20 perckor kelt, „Jelentőlap a rendezvényen végrehajtott előállításról” tartalmazza, hogy a panaszossal szembeni intézkedés 13 óra 24 perckor kezdődött. A tényállás szerint a panaszos „csuklyában jelent meg a rendezvény során a szem kivételével az egész arcát eltakarva”.

5) Az előállítás időtartamáról kiállított igazolás szerint a panaszos előállítása 2009. március 15-én 13 óra 43 perctől 23 óra 00 percig tartott. Az igazoláson úgy nyilatkozott a panaszos, hogy neki az előállítás időtartama alatt sérülése és panasza keletkezett.

6) Az előállítás időtartamának meghosszabbításáról szóló határozat szerint a panaszos előállításának időtartama 2009. március 16. napján 02 óra 41 percig meghosszabbításra került. Az indokolás szerint arra az eljárási cselekmények lefolytatása miatt volt szükség.

7) BRFK Közrendvédelmi Főosztály Fogdaszolgálati Osztály beosztottja, r. őrnagy szolgálatparancsnoknak Budapesten, 2009. március 15-én kelt jelentése tartalmazza, hogy a panaszost az ügyeletes fogdaorvos vizsgálta meg. A r. őrnagy szolgálatparancsnok nyilatkoztatta a panaszost, amelyre úgy reagált, hogy ő „elfogásakor rendőri intézkedés közben sérült meg”.

8) A rendőrség továbbította a Testületnek panaszos – fent nevezett – Budapesten, 2009. március 15-én kelt nyilatkozatát, amelyben a panaszos kijelentette, hogy a

fogdán bántalmazás nem történt. A vizsgált időpontban az Erzsébet híd pesti hídfőjénél előzetes figyelmeztetés nélkül emelte ki egy csapat rendőr a „fővárosi ünnepegről távozó tömegből”. Egy csapatszállítóhoz vitték, ahol kb. 30 percen keresztül várakoztatták. Ez idő alatt „folyamatosan köcsögnek és majomnak” nevezték és egyszer a fejét a rendőrségi csapatszállítóba verték bele.

9) A rendelkezésre bocsátott orvosi vélemény szerint a panaszos rendőri bántalmazást panaszolt. Az véleményben rögzítette a b. ü. orvos, hogy „friss sérülés nem látható”, amit a panaszos aláírt, hozzá megjegyzést nem fűzött.

10) A panaszos elleni feljelentésben foglaltakból kiderült, hogy a rendezvény területén tartózkodó és a kordont megbontó csoportnak volt a tagja a panaszos és két társa, akik arcukat álarccal takarták el. A kiemelés azért történt, mert a rendezvényre érkező 80-100 fős csoport beléptetése során több személy agresszívan viselkedett a rendőrökkel szemben, „a rácsot rugdalták, a rendőröket fenyegették”.

A korábban beléptetett személyek, látva a történetet, az arcukat „csuklyákkal, maszkokkal” eltakarva visszamentek az áteresztő kordonhoz, ami bezárásra került ezért. Ennek ellenére a kordont megbontották, de azt helyreállították.

Ezen egységesen támadó jelleggel fellépő csoport célja az volt, hogy a rendőrhatalom eljárását megakadályozza, megzavarja. Ennek bekövetkezését csak az újabb rendőri egységek fellépése akadályozta meg. A biztosítás parancsnoka úgy döntött, hogy a rendbontásban részt vevő személyeket egy alkalmasabb kevésbé veszélytelen időpontban emelik ki a tömegből, amelyre végül a rendezvény befejezése után, a tömeg elvonulásakor került sor. Az elvonuló személyek közül a csuklyát viselő, arcukat eltakaró személyeket emelték ki.

A panaszossal kapcsolatban a feljelentés az intézkedő rendőr jelentésben foglaltakon túl azt a többlet információt tartalmazza, hogy a panaszost az intézkedő rendőr testi kényszer alkalmazásával „földre vitte”. A továbbiakban intézkedő rendőr jelentésében foglaltakkal azonos módon tartalmazza a történetet és a panaszos magatartását a feljelentés.

11) A rendőrség által rendelkezésére bocsátott videofelvételt és fényképeket a Testület megtekintette, valamint jelen panasz elbírálásához is felhasználta a panaszos egyik társával összefüggésben a Testület részére megküldött további öt DVD lemezt.

A felvételeken látható, hogy 13 óra 20 perc körüli időben a már beléptetett személyek egy csoportja fütyülni, kiabálni kezdett, és a kordon belső oldalán egyre többen gyűltek össze. Röviddel ezután érkezett oda egy piros-fekete sapkát viselő személy is, aki a kiabálókhoz csatlakozott – és akit a rendőrség utóbb a panaszoshoz hasonlóan kiemelt a tömegből és a rendezvény helyszínéről előállított. A véleménynyilvánítás rövid ideig tartott, a felvételen kordonbontás az összegyűlt tömeg részéről nem látható.

Később látható, amint a panaszos feltételezett társai a rendezvény területén felállított belső kordon felé indulnak, és a tömegben a kordontól néhány méter távolságra megállnak. Majd Budapest főpolgármesterének beszéde során ismételten ellenérzésüket kinyilvánító személyek kezdenek fütyülni, kiabálni.

Az ünnepség végét követően, 13 óra 39 perckor a tömeg megindult a kijárat felé, majd néhány perccel később a kijárat mellett, és 13 óra 40 perckor elfogják a panaszos egyik feltételezett társát, majd másik társát. A panaszos konkrét képsor nem látható.

A panaszossal szembeni konkrét intézkedést – Erzsébet hídnál – tartalmazó felvételen látható, amint az egyik intézkedő rendőr a kapucnit próbálja többször lehúzni a panaszos fejéről, de ő a fejét többször hátra rántva próbálta azt megakadályozni. Végül a kapucni lekerül a panaszos fejéről. Ezt követően egy másik intézkedő rendőr a kamerába mondja, hogy a panaszos a Március 15-ei rendezvényen lett előállítva, majd elmondja személyes adatait. A felvételen elhangzik továbbá, hogy a panaszos „rendezvényen csuklyában vett részt”. Végül a rendőr elmondta jelvéyszámát és szolgálati.

Az ezt követő felvételen az látható, hogy az előállító helyiségben is bilincsben van a panaszos. Az előállítást végző rendőrnő felolvasta a panaszos személyes adatait, mindeközben a felvételen mindvégig a panaszos látható. Ezt követően az intézkedő rendőr megkérdezte a panaszostól, hogy sérülése keletkezett-e, mire a panaszos úgy reagált, hogy „beleverték a fejemet a kisbuszukba”. Erre az intézkedő rendőr kérte mutassa meg, mire a panaszos úgy felelt, „nem sérültem meg, de...”. Ezután egy másik intézkedő rendőrnő megkérte a panaszost, hogy forduljon körbe, aminek a panaszos eleget tett.

12) A panaszos által megnevezett tanút a Testület írásban megkereste. A tanú elmondása szerint 2009. március 15-én jelen volt az Erzsébet híd lábánál foganatosított rendőri intézkedések idején. Ekkor a panaszossal szemben a rendőrök testi kényszert alkalmaztak. A rendőri intézkedés kezdetét, azaz a panaszos elfogásának pillanatát még nem látta, mivel „sok ember tolongott” körülöttük. Ekkor „Budaházy Györgyöt és három tüntetőt állítottak elő a rendőrök, pontosabban „levadászták” őket”. A tanú tudomása szerint elmulasztották közölni a rendőrök, hogy mi az oka az intézkedésnek.

A eseményekkel összefüggésben a tanú azt tapasztalta, hogy rendőrök készültsége „elképesztő” volt – így „dupla kordonsor, páncélba öltözött rendőrök, egy védelmi cég emberei (Elit Védelem) voltak jelen”. A tanú a tömeg magatartását nem értékelte agresszívnak.

A Budapest Főpolgármesterének felszólalását követően a tömeg elindult a kordonokon keresztül az Erzsébet híd irányába. Agresszív magatartást a tömeg nem tanúsított, békésen készült elhagyni a Március 15. teret. Az Erzsébet híd alatt felállított kordonoktól kb. 5-10 méterre volt a tömeg nagy része, amikor kb. 20-30 rendőr „bemasírozott” közéjük és intézkedni kezdtek. A rendőri fellépést agresszívnek értékelte a tanú, „lökdösték az embereket, ordibáltak, és annyit lehetett látni, hogy nem

tudni mi alapján, berántanak maguk közé embereket.” Az előállítottakat az Erzsébet híd alá vitték. Ekkor három személlyel szemben intézkedtek a rendőrök, az egyik volt közülük a panaszos. A tanú mindeközben az előállítottaknak próbált segíteni az intézkedő rendőrök azonosító számaiknak feljegyzésével és fényképfelvételek készítésével, amiben a rendőrök meg akarták akadályozni. A panaszos ekkor kérte meg a tanút, hogy az öt körbekerítő rendőrök azonosító számát is írja fel. A tanú állítása szerint ezt úgy próbálták a rendőrök megakadályozni, hogy „folyamatosan úgy helyezkedtek”, hogy ő ne lássa azokat. Később megkérte a panaszossal szemben intézkedő két rendőrt, hogy engedjék meg neki, hogy felírja az azonosító számaikat, de azokat továbbra is eltakarták. A panaszos azonban látta azokat, így lediktálta a tanúnak. A tanú szerint ekkor „szemmel láthatóan idegesek lettek” a rendőrök, ekkor ugyanis elkezdtek lökdösni a panaszost.

A panaszos nem tudta egyszerre lediktálni a számokat, mert a rendőrök lökdösték és beszéltek hozzá. A panaszoshoz intézett szavak lényege az volt, hogy „fogja be a száját”, lökdösték és folyamatosan „beszólogattak” neki. A panaszos mindeközben ezért kiabálva mondta a rendőröknek, hogy nem jelölték meg előállításának okát és, hogy azt jogtalannak tartja.

Amikor a panaszos tovább folytatta az azonosító számok diktálását, az egyik rendőr „megfogta a panaszos fejét a tarkójánál, illetve a másik keze a panaszos háta mögött volt valahogy, talán azzal fogta a karját, és így teljes erőből, beleverte a panaszos fejét és az egész felsőtestét a rendőrautó hátuljába.” Erre tovább fokozódott a panaszos lökdösése és a kiabálások.

A hangzavarra egy harmadik rendőr is megjelent. A tanú állítása szerint az „agresszióban elsősorban a panaszos mögött álló rendőr vett részt”, másodsorban a tanúnak háttal álló rendőr. Két rendőr „határozottan fizikai agressziót követett el a panaszossal szemben, korlátozta őt állampolgári jogai gyakorlásában, és folyamatosan fenyegetően beszélt a panaszoshoz”. A panaszos nem tanúsított az intézkedéssel szemben ellenállást, magatartása nem volt agresszív.

A tanú összességében elmondta, hogy a rendőrök rendkívül agresszíven léptek fel az előállítottakkal szemben, még úgy is, hogy látták, hogy fényképfelvételek készülnek a történekről.

III.

1) A Testület a panaszos által sérelmezett azon körülményt vizsgálva, hogy a rendezvényre átvizsgálást követően lehetett bejutni, amelyet nem a rendőrség, hanem „Elit Védelem esőkabátot viselő” biztonsági cég munkatársai végeztek, az alábbi álláspontra jutott.

Megállapítható, hogy 2009. március 15-én az Erzsébet híd pesti hídfőjénél a Fővárosi Önkormányzat által rendezett ünnepség került megtartásra. A videofelvételből és a BRFK Gazdaságvédelmi Főosztály Vagyonvédelmi Osztálya által 2009. március 18-

án kelt Budapesti Nyomozó Ügyészségnek címzett feljelentésből, hogy a rendezvény területére történő beléptető kapuknál biztonsági emberek végezték a munkát.

A Testület eljárását Rtv. IX. fejezetében, a Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. Az Rtv. 92. § -ának (1) bekezdése kimondja, hogy „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette – választása szerint – panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el.”

A Testület a fentiekre figyelemmel hatáskörének hiányát állapította meg, a panasz azon részével összefüggésben, ahol a panaszos az „Elit Védelem” jelenlétét és biztosításban történő részvételét sérelmezi, ezért azt vizsgálódása körébe nem vonta. A Testület véleménye szerint, a Fővárosi Önkormányzat által szervezett ünnepségen, amennyiben a szervező az általa szervezett rendezvény biztosításában a rendőrségen túl más, védelmet biztosító cég segítségét is igénybe veszi, azzal összefüggésben a rendőrségnek kötelezettsége nem áll fenn.

A Testület 152 és 153/2009. (VI. 3.) számú állásfoglalásaiban megállapította, hogy állami vagy önkormányzati rendezvény során, mivel nem a Gytv. szerinti rendezvényekről van szó, a Gytv. szerinti szervezői jogokat sem gyakorolhatja a rendező, a békés gyülekezéshez való jognak sem lehet alanya. Elválnak azonban ettől a vagyoni szolgálatra irányuló megbízási szerződés alapján végzett tevékenység, hiszen ekkor – mint például az SzVMt. 26. § (3) bekezdése fogalmaz – a „rendezésért felelős személy” jogosult felkérni a vagyonöröket a belépők átvizsgálására (amely átvizsgálás szűkebb körű, mint amelyet egy rendőr végezhet). A törvény szövegezése alapján tehát az SzVMt.-ben meghatározott „rendezői” jogok alanya lehet állami, önkormányzati rendező is.

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése az OBH 2058/2008. számú ügyben vizsgálta a vagyonörök igénybevitelét közterületi állami rendezvényeken. Ennek kapcsán megállapította, hogy a vagyonörök tevékenységet általában megalapozó „tulajdonvédelmi indokok nem játszanak szerepet az ellenőrzésben”, továbbá hogy a terület lezárása annak „közterületi jellegén nem változtat”. A jelentés elemzi, hogy az Rtv.-ben egyértelműen meghatározott intézkedési lehetőségek milyen szigorú korlátok között érvényesülnek az SzVMt. esetében.

Az országgyűlési biztos jelentése az általa vizsgált esetben arra a következtetésre jut, hogy a(z állami) megbízó részéről nem bizonyították sem azt, hogy a vagyonörök igénybevitelére szükséges volt, sem azt, hogy az általuk végzett ellenőrzés alkalmas volt például a veszélyes eszközök kiszűrésére (éppen a rendőrségéhez hasonló jogosítványok hiányában). Mindezek alapján – hangsúlyozottan egy másik eset vizsgálata során – arra a következtetésre jutott, hogy „a jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményével, valamint a magánszférához való joggal

összefüggő visszásságot okoz az, ha közterületen zajló állami (önkormányzati) rendezvényekre való belépéskor a csomagok átvizsgálását személy- és vagyonvédelmi tevékenységet folytató magánvállalkozások alkalmazottai végzik.”

Megjegyzendő ezért, hogy a Testületnek ugyan hatásköre nincsen alapjogsérelmet megállapítani, azonban aggályosnak tartja azt a gyakorlatot, hogy állami vagy önkormányzati – közterületen megtartásra kerülő – rendezvényeken (vagy akár ünnepeken) a szervező (jelen esetben közintézmény) személy- és vagyonvédelmi magánvállalkozások segítségét veszi igénybe. A Testület a 194/2009 (VII. 1.) számú állásfoglalásban arra a következtetésre jutott, hogy a több tucat rendőr jelenléte valós félelmet kelthetett a jelenlevőkben. A Testület véleménye szerint, hasonlóan a rendőri erők elrettentő és a gyülekezési jog gyakorlásától eltántorító hatásához, visszas a személy- és vagyonvédelmi őrök – főképpen nagyszámú – jelenléte, figyelemmel az általuk gyakorolható jogkorlátozó cselekményekre – így például a beléptető kapuk igénybe vételére – is. Aggályos továbbá a személy- és vagyonvédelmi őrök cselekményei vonatkozásában a panasztételi jog hiánya és általában a garanciális szabályok hézagos volta.

2) A Testület a panaszos előállításával kapcsolatosan az alábbi megállapításokra jutott.

Az előállítás jogalapjaként a panaszos ellen tett feljelentés és az egyes rendőri jelentések az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés b) pontját jelölték meg, amely szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható. Az iratok tanúsága szerint a rendőrség azért tartotta szükségesnek a panaszos tömegből való kiemelését és előállítását, mert egy olyan csoportosulásnak volt tagja, amely az Erzsébet híd lábánál felállított külső kordonnál szolgálatot teljesítő rendőrök ellen agresszívan lépett fel, őket szidalmazta, fenyegette, illetve a kordont rugdosta, majd meg is bontotta.

A rendőrség a panaszos ellen feljelentést tett, amelynek tartalma szerint a panaszos kiemelésére – másik két társával együtt – azért történt, mert a rendezvényre érkező 80-100 fős csoport beléptetése során több személy agresszívan viselkedett a rendőrökkel szemben, „a rácsot rugdalták, a rendőröket fenyegették”. A korábban beléptetett személyek, látva a történeteket, az arcukat „csuklyákkal, maszkokkal” eltakarva visszamentek az áteresztő kordonhoz, amit bezártak, azonban ennek ellenére a kordont megbontották, de azt helyreállították.

A feljelentés szerint a „csoport célja az volt, hogy a rendőrhatalom eljárást megakadályozza, megzavarja”. Ennek bekövetkezését csak az újabb rendőri egységek fellépése akadályozta meg.

A biztosítás parancsnoka úgy döntött, hogy a rendbontásban részt vevő személyeket egy alkalmasabb kevésbé veszélytelen időpontban emelik ki a tömegből, amelyre végül a rendezvény befejezése után, a tömeg elvonulásakor került sor. Az elvonuló személyek közül a csuklyát viselő, arcukat eltakaró személyeket emelték ki.

A Testület a rendelkezésére bocsátott videofelvételek alapján az alábbi következtetésekre jutott. 13 óra 20 perc magasságában a rendezvényre már beléptetett személyek kezdtek fűtyülni és kiabálni, majd visszamentek a kordonhoz. A panaszos egyik társa a felvételeken itt felismerhető, akit ugyanazon indokok alapján emelték ki, mint a panaszost, majd előállítására és a panaszossal együtt szintén feljelentésére került sor. A hangos véleménynyilvánítás csupán néhány percig tartott, majd a kordonon belül, a kordon mellett összegyűlt sokaság oszlani kezdett.

A 13 óra 20 perc körül történt eseményeket értékelte a Testület a rendőrök által a panaszossal szembeni intézkedés okaként, amire kb. 13 óra 40 perc körüli időben került sor.

Ezzel kapcsolatosan az alábbiak említése szükséges. A felvételen valóban látható, hogy már beléptetett személyek indulnak visszafelé, a külső kordon irányába, azonban a tömeg nem érte el a 70-80 főt, és pusztán néhány főn látható, hogy arcát csuklyával, sállal eltakarta, a többség ilyen magatartást nem tanúsított. Az sem látszik egyértelműen, hogy a kordont megbontanák (ennek inkább az ellenkezője valószínűsíthető), az azonban bizonyos, hogy fizikai összetűzésre a kiabálók és a rendőrök között nem került sor, a visszaforduló csoport tagjai néhány perc várakozás után maguktól, rendőri beavatkozás nélkül elsétáltak a kordontól, nem próbáltak kijutni a kordonon kívülre, és senki nem is próbált meg ezen a részen bejutni.

A Testület feltételezése szerint – noha arról konkrét felvétel nincsen – a panaszost a rendezvény elhagyásakor emelték ki, és nem pedig a rendőrség által rendbontónak vélt esemény után intézkedtek vele szemben. Megjegyzendő, hogy a felvételekből az sem látható jól, hogy a panaszos jelen volt-e egyáltalán a 13 óra 20 perc körül történt véleménynyilvánítás alkalmával. A panaszos „vélelmezett” társa valóban jelen volt, azonban a panaszos nem beazonosítható. A rendőrség mégis a korábbi rendbontásra hivatkozva emelt ki három személyt, így a panaszost is, és őket bűncselekmény elkövetésének gyanújára hivatkozva előállította. Ennek kapcsán maga a rendőrség jegyezte meg, hogy az elvonulók közül a csuklyát viselő, arcukat eltakaró személyek előállítására került sor.

A Testület álláspontja szerint a rendőrség nem azért intézkedett, mert vele szemben a bűncselekmény elkövetésének kellően komoly és konkrét gyanúja felmerült, hanem azért, mert arcát csuklyával és kendővel eltakarta. A Testület véleményét támasztja alá intézkedést foganatosító rendőr 2009. március 15-én kelt jelentése, amely tartalmazza, hogy a panaszos annak a csuklyás csoportnak volt tagja, akik a kordoneszközöket rángatták, rugdosták. A kiemeléskor a panaszos „arcát teljesen eltakarta, csak a szeme volt szabad”. Megjegyzendő, hogy a felvételeken – rendőrség a csuklyás csoportként jellemzett tömegben – néhány sapkát és arcát sállal eltakaró személy látható.

Az előállításról a helyszínen elkészített jelentőlap tényállása szerint a panaszos „csuklyában jelent meg a rendezvény során a szem kivételével az egész arcát eltakarva”, valamint a panaszossal szembeni feljelentés tartalmazza a fentiekre történő utalást. A panaszos Erzsébet híd alatti előállításánál az intézkedő rendőr megjegyezte,

mintegy az előállítás okaként – ugyanis más indokot nem mondott –, hogy a panaszos a „rendezvényen csuklyában vett részt”.

A Testület a rendelkezésére bocsátott adatok és információk alapján arra a megállapításra jutott, hogy a panaszos kiemelésének és előállításának indoka ténylegesen nem a konkrét bűncselekmény gyanúja volt, hanem a panaszos öltözete. Ezzel összefüggésben a Testület rögzíti, hogy a hatályos magyar jogi szabályozás értelmében nem jogszabálysértő, ha valaki az arcát eltakarva jelenik meg nyilvános helyen, rendezvényen. E vonatkozásban a Testület hivatkozik az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosa, valamint más jogvédő szervezetek és intézetek véleményével összhangban álló, 190/2009. (VI. 24.) számú állásfoglalásában rögzített álláspontjára, miszerint önmagában az arc eltakarása – erre vonatkozó jogszabályi rendelkezés hiányában – nem szolgáltat elegendő alapot semmilyen rendőri intézkedés végrehajtásához.

Testület megállapította, hogy a rendőrség nem jelölt meg a panaszos előállítására olyan jogalapot, amely elfogadható, ezért a panaszolt intézkedés alkalmazásával megsértette a panaszos az Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 55. §-ának (1) bekezdésében biztosított személyes szabadsághoz való jogát.

3) Az előállítás módjával összefüggésben, miszerint a panaszossal megengedhetetlen hangnemben beszéltek, valamint, hogy „fejét beleverték a rendőrségi kisbuszba”, a Testület az alábbi álláspontra jutott.

A felvételeken nem hallható, hogy a panaszossal megengedhetetlen hangnemben és trágár kifejezéseket használva beszéltek volna. A panasz ezen része vonatkozásában a Testület megnyugtatóan állást foglalni ezért nem tudott, így e tekintetben Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében biztosított emberi méltósághoz való jog sérelme nem állapítható meg.

A Testület vizsgálta a panaszos azon állítását, hogy a rendőrök beleverték a fejét a rendőrségi kisbuszba. A rendőri jelentés ezzel szemben arról számol be, hogy a panaszos többször hátra felé csapott fejével, ezért a rendőr, hogy a panaszos magának sérülést ne tudjon okozni, fejét a busz hátsó falához szorította. A Testület a panaszost 2009. szeptember 1-jén telefonon felkereste a sérüléséről készült orvosi látellel kapcsolatosan. A panaszos úgy nyilatkozott, hogy látellelet a sérülésről nem vetetett fel, csak panasszal élt a rendőri bántalmazás miatt. A rendőri bántalmazás miatt a Budapesti Nyomozó Ügyészségen büntetőeljárás van folyamatban. A panaszosról készített felvételeken sérülés nem látható. A Testület ezért, figyelemmel a panaszos és a rendőrség ellentmondó állításaira, a bántalmazással összefüggésben alapjogsérelem megállapítani nem tudott.

A Testület szükségesnek tartja megemlíteni azonban, hogy az Rtv. 2. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben,

felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

4) A Testület ezt követően vizsgálta a panaszossal szemben alkalmazott kényszerítő eszközök jogszerűségét, a panaszos elmondása alapján ugyanis kezeit összekötötték, majd kirángatták az Erzsébet híd alá, az intézkedés okát pedig többszöri kérése ellenére nem közölték.

Az Rtv. 47. §-a értelmében a rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat. Az intézkedő rendőr jelentése szerint a panaszossal szemben bilincset a 48. §-ának c) és d) pontja alapján alkalmazott. Az Rtv. 48. §-ának ezen pontjai alapján a rendőr bilincset alkalmazhat – többek között – a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy szökésének megakadályozására, ellenszegülésének megtörésére.

A rendőri jelentés szerint az intézkedő rendőr a panaszost testi kényszer alkalmazásával emelte ki, majd ruházatának átvizsgálása után hátra helyzetben megbilincselte kezeit. Ezt követően a panaszost az intézkedő rendőr a kisbuszhoz szorította, hogy a panaszos magának sérülést ne tudjon okozni.

A Testület a rendőrség szerinti kordonbontást és az állítólagosan rendbontó csuklyás csoportot nem vélte felfedezni a felvételeken, és a panaszosról készült konkrét felvételen sem volt tapasztalható a panaszos kirívó, esetlegesen a rendőri intézkedésnek ellenszegülő magatartása, ezért véleménye szerint indokolatlan volt a panaszossal szemben alkalmazott kényszerítő eszköz alkalmazása a rendőrség által megjelölt érvek alapján. A Testületet ezen véleményének kialakításában erősítette a tanú által előadottak, valamint a panaszos kiemelésével és előállításával összefüggésben levont következtetések.

A Testület álláspontja szerint a panaszossal szemben indokolatlanul alkalmaztak kényszerítő eszközt, ezáltal súlyosan sérült a panaszos Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében biztosított emberi méltósághoz és az Alkotmány 55. §-ának (1) bekezdésében biztosított személyes szabadsághoz való joga.

5) A panaszos azon sérelmével kapcsolatosan, hogy őt az intézkedés okáról nem tájékoztatták és panasztételi jogával nem élhetett, az alábbi megállapításokra jutott.

Az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdése alapján a rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről.

A Testület az előállítás indokával kapcsolatosan arra az álláspontra jutott, hogy annak valós indoka az volt, hogy a panaszos arcát eltakarta és csuklyát viselt. Ez a panaszosról készült felvételen hallatszik is. Tájékoztatás nem hallható azonban a fenti jogszabályi előírásoknak megfelelően, ezért a testület a panaszos állítását fogadta el, ezért a Testület megállapíthatónak találta a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának megsértését is.

A panasztételi lehetőséggel kapcsolatosan a rendőrségi iratokból az derül ki, hogy a panaszos annak gyakorlásában nem volt korlátozva, amelyet a bizonyít, a panaszos fogdában kézzel írt panaszbeadványa. Ezzel összefüggésben a Testület a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét megállapítani nem tudott, mivel a Testület részére továbbított iratcsomag tartalmazza a panaszos saját kezűleg írt és aláírt, 2009. március 15. napján kelt nyilatkozatát a vele szembeni intézkedésről.

6) A Testület vizsgálta a panaszos előállításának körülményeit, mivel sérelmezte azt, hogy hozzátartozóit nem értesíthette a történekről, továbbá, azt, hogy őt lekamerázták, és panaszjogával nem élhetett.

a) Az értesítésekkel összefüggésben az Rtv. 18. § (1) bekezdése szerint „a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalos vagy gondnokaság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.” Ezen törvényhely kötelezően előírja tehát, hogy – az Rtv. 97. § h) pontja szerinti – fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli. A Testület már a 130/2008. (XI. 5.) sz. állásfoglalása Indokolása IV. részének 2) pontjában felhívta a Rendőrség figyelmét arra, hogy ezt a lehetőséget elsődlegesen a panaszosnak kellett volna biztosítani, és csak akkor a rendőrség feladata a hozzátartozó vagy más személy értesítése, ha a fogvatartott nincs olyan helyzetben, hogy e jogával élhessen. Jelen esetben tehát biztosítani kellett volna a panaszos részére azt, hogy hozzátartozóját vagy „más személyt”, így akár jogi képviselőjét értesíthesse. A panaszos állítása szerint erre nem volt lehetősége, amelyet a rendőrségi dokumentumok sem cáfoltak.

A Testület álláspontja szerint a értesítés elmaradására nem elégséges magyarázat az, hogy a BRFK Központi Fogdájában nincs ügyeletes tiszt, aki az előállítottak jogainak biztosításáért felelős lenne. A Testület véleménye szerint legminimálisabb elvárásként is támasztható, hogy a jogkorlátozó intézkedéseket foganatosító rendőrök ismerjék az Rtv. vonatkozó szabályait, főleg az ilyen és ehhez hasonlóan fontos garanciális rendelkezéseket, amelyekről nekik adott esetben felvilágosítást kell adniuk – még ügyeletes tiszt, vagy „rendelvény” hiányában is. Téves tehát az a megállapítás, amely szerint a fogdaöröknek sem joguk, sem kötelezettségük, sem lehetőségük nem volt a fogvatartottak hozzátartozóinak és más személyek értesítésére. Nem elfogadható

továbbá a rendőrség azon érvelése, hogy az iratokban nincsen dokumentált nyoma annak, hogy a panaszos kérte volna hozzátartozója értesítését. A rendőrség tehát mulasztott azzal, hogy nem biztosította az értesítés lehetőségét.

Mindezek miatt a Testület megállapította, hogy a panaszos az Alkotmány 2. §-ból levezethető tisztességes eljáráshoz való jogának súlyos sérelmét.

b) A Testület a panaszos azon sérelmével összefüggésben, hogy őt lekamerázták az alábbi következtetésre jutott.

Az Rtv. 42. § (1) és (7) bekezdése vonatkozik a rendőrségi kép- és hangfelvétel készítésére. A hivatkozott törvényhely értelmében a rendőrség a rendőri intézkedéssel, illetve az ellátott szolgálati feladattal összefüggésben az intézkedéssel érintett személyről, a környezetéről, illetőleg a rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról képfelvételt, hangfelvételt, kép- és hangfelvételt készíthet. Az így rögzített felvételt, ha arra egyéb célból nincs szükség, a rögzítést követő 30 nap elteltével törölni kell.

A konkrét esetben a panaszos Erzsébet híd alatti intézkedés során, majd az előállító helyiségben lett lekamerázva. A felvételkészítés kapcsán a Testület megjegyzi, hogy a történészek rekonstruálásához feltétlen segítségül szolgálnak a felvételek, azonban a kamerázás módja vonatkozásában az arányosság követelményére hívja fel a rendőrség figyelmét.

A Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszosról a rendőrség jogalappal készített felvételt, azonban arra a megállapításra jutott, hogy a második alkalommal – előállító helyiségben készített – felvétel az arányosság követelményének figyelmen kívül hagyásával történt. A panaszost ugyanis azon túl, hogy adatait azok bemondásával rögzítették és nyilatkoztatták őt arról, hogy sérülése keletkezett-e, tetőtől talpig lekamerázták, majd kérték, hogy forduljon körbe. A Testület erre tekintettel arra a következtetésre jutott, hogy ezen aránytalan kamerázás sértette a panaszos Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében biztosított emberi méltósághoz és az 59. §-ának (1) bekezdésében rögzített személyes adatok védelméhez való alapvető jogát.

7) A Testület vizsgálta a panaszoson befogadásakor végzett orvosi vizsgálatot. A panaszos állítása szerint ruhadarabjait egyenként átvizsgálták, majd meztelenre kellett vetkőznie, végtagjait fel kellett emelnie, végül pedig hátat kellett fordítania a vizsgálatot végző személynek és feltartott kézzel többször le kellett guggolnia.

A Szolgálati Szabályzat 51. § (3) bekezdése alapján: „Az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.”

A Testület idézi az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának OBH 2624/2009. számú, 2009. április 30-án kelt jelentés Megállapításainak IV. részében foglaltakat: „Az előállítás foganatosítására meghatározott szabályok nem rendelkeznek arról (így elő sem írják kötelezően), hogy az elhelyezést megelőzően – az előzőekben bemutatott – alapos, meztelenre vetkőztetéssel járó ellenőrzést le kellene folytatni. A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 51. § (3) bekezdése szerint az előállítás helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított (...). Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. (...) A fogvatartottak befogadási eljárása azonban lehetővé (de nem kötelezővé!) teszi a motozást. A rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: fogdaszabályzat) alkalmazásában fogvatartott a bűnügyi, a szabálysértési, a közbiztonsági őrizetes, az előzetesen letartóztatott, valamint az elítélt és a szabálysértési elzárást töltő, amennyiben számára a fogva tartás helyéül rendőrségi fogdát jelöltek ki. (Figyelemmel arra, hogy a fogdaszabályzat a fogvatartott fogalmát kizárólag annak alkalmazásával összefüggésben határozza meg, nem okozhat valós problémát az sem, hogy az Rtv. 97. § h) pontja fogvatartott fogalmát ettől eltérően határozza meg.) (...) A befogadás fogdaszabályzat 16. § (1) bekezdése pedig a következőképp rendelkezik: »Befogadáskor a fogvatartott ruházatát át kell vizsgálni, szükség esetén motozásnak vethető alá. A motozás elvégzésével azonos nemű személyt kell megbízni. A motozás indokolt esetben kiterjedhet a testüreges orvos általi átvizsgálására is. A vizsgálatok során más fogvatartott, a motozásnál a fogvatartottal ellentétes nemű személy sem lehet jelen.« 2009. március 15-én az előállítások foganatosítására ugyan egyébként rendőrségi fogdaként működő épületben került sor, azonban a legelemibb gondosság esetén meglehetősen könnyedén megállapítható lett volna, hogy a vizsgált esetben nem a fogvatartottak befogadására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. (...) Mindezek alapján megállapítottam, hogy a rendőrség eljárása az előállítottak levetkőztetése miatt az embertelen és megalázó bánásmód tilalmával összefüggő visszásságot okozott. A rendőrség vizsgált előállítások során folytatott eljárásának nem lehetett indoka az sem, hogy a fogvatartott fogalmát a fogdaszabályzat (mint speciális szabály) az Rtv.-nél (mint generális szabálynál) szűkebben határozza meg.”

A kifogásolt levetkőztetéssel kapcsolatban – amely a panaszoson kívül másokat is érintett, akik ugyanott kerültek előállításra – a Testület emlékeztet arra is, hogy a Rendőrség belső vizsgálatot rendelt el. A Rendőrség közleménye szerint (www.police.hu/friss/BRF-20090318_90.html) a befogadás szakszerűtlenségéért felelős osztályvezető, a befogadást végrehajtó fogdaőr és a szabálysértési eljárást lefolytató két előadóval szemben fegyelmi eljárás indult.

A Testület a Fogdaszabályzat már idézett 1. §-ának (1) bekezdését, 16. §-ának (1) bekezdését, az Rtv. 31. §-át, valamint a Szolgálati Szabályzat 51. §-ának (3) bekezdését egymásra való tekintettel értelmezve megállapította, hogy a Fogdaszabályzat 16. §-ának (1) bekezdése volt az a rendelkezés, amely alapján a panaszost a rendőrök – azaz a befogadást végző fogdaőrök – levetkőztették majd ezt követően „megvizsgálták”. A rendőrségi dokumentumok nem nevesítik egyértelműen a panaszos által elszenvedett ezen intézkedést, a Testület értelmezésében

nyilvánvalóan nem tekinthető a ruházat átvizsgálásának a meztelen test szemrevételezése, így a Testület attól függetlenül motozásnak tartja az intézkedést, hogy a panaszos testét az eljáró rendőrök nem érintették meg (ezért nem volt kötelező orvos bevonása). A Fogdaszabályzat nem ismer a ruházatátvizsgálás és a motozás közötti átmenetet jelentő jogintézményt, és mivel a meztelen test szemrevételezéssel való ellenőrzése a ruházat átvizsgálásánál mindenféleképpen többet jelent, így csak motozásnak minősülhet – erre ugyanis motozás során lehetőség van, még ha a megmotozott személy testüregait nem is vizsgálják át, az ugyanis motozás során nem kötelező, az a motozásnak nem fogalmi eleme. Ez a megállapítás azzal is alátámasztható, hogy az Rtv. 31. §-ának (2) bekezdése külön is hangsúlyosan felhívja a figyelmet arra, hogy az átvizsgálás nem történhet szemérem sértő módon.

A BRFK hivatalvezetőjének válaszelevele szerint belső vizsgálat folyt a kérdéskörben, melynek során megállapítást nyert, hogy a fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fődai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor „az előállított személyek teljes, levetett ruházatát, ezt követően testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedés aránytalan és indokolatlan volt.” A fent kifejtettek miatt – különös figyelemmel a jogszabály személyi hatályát megállapító 1. §-ának (1) bekezdése rendelkezéseire (őrizetes, előzetes letartóztatott, elítélt és a szabálysértési elzárást töltő) – a panaszossal mint előállítottal szemben a Fogdaszabályzat nem volt alkalmazható, így levetköztetésének és ilyen módon történő átvizsgálásának a jogalapja sem volt meg, ezért az arányosság és indokoltság kérdése az ő esetében fel sem merülhetett: a vele szemben fogatosított intézkedés (motozás) jogtalan volt. A motozás az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázónak tekinthető eljárás, amely csak abban az esetben lehet jogszerű alapjog-korlátozás, ha megfelelő jogalap birtokában és az arányosság követelményét szem előtt tartva fogatosítják. A panaszos esetében ezek a feltételek nem álltak fenn, ezért a Testület megállapította, hogy a jogalap nélküli motozás súlyosan sértette a panaszos az Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében biztosított emberi méltósághoz való alapvető jogát, és beleütközött a megalázó elbánás alkotmányos tilalmába is – amelyet egyébként mind a Fogdaszabályzat, mind az Rtv. speciálisan is nevesít.

A Testület emellett felhívja a figyelmet arra a jogbizonytalanságra, amelyet az előállítottak – mint személyi szabadságuktól megfosztott személyek – helyzetének szabályozatlansága okoz. Egy ilyen súlyú jogkorlátozás esetén elengedhetetlen, hogy az érintettek státuszát, jogait és kötelezettségeit részletes normák rendezzék.

8) A Testület a panaszos előállításának időtartama vonatkozásában az alábbi megállapításra jutott.

Az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdése tartalmazza az előállítás időtartamára vonatkozó rendelkezéseket. Ennek értelmében a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozható. Ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja, amennyiben ez indokolt és az előállítás célja még nem valósult meg. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell

számítani. Ezen törvényhely alapján tehát jogalappal került volna sor a panaszos mintegy 10 órán át tartó előállítására.

Tekintettel azonban arra, hogy a Testület a jelen állásfoglalás II. részének 1) pontjában úgy ítélte meg, hogy már maga az előállítás is jogszerűtlen volt, ezért időtartam indokoltságának és az arányosságának vizsgálata nélkül megállapítható annak jogszerűtlensége is. A Testület ezért megállapította, hogy súlyosan sérült a panaszos Alkotmány 2. §-ából levezethető tisztességes eljáráshoz való alapvető joga és az Alkotmány 55. §-ának (1) bekezdésében biztosított személyes szabadsághoz való joga.

IV.

A Testület az indokolásban kifejtett megállapítások alapján arra a következtetésre jutott, hogy a vizsgált eset során az egyes intézkedések és a kényszerítő eszköz-alkalmazása miatt súlyosan sérült a panaszos személyes szabadsághoz, emberi méltósághoz, tisztességes eljáráshoz való alapvető joga és az intézkedések több ponton is beleütköztek a megalázó elbánás alkotmányos tilalmába.

Mindezek figyelembe vételével a Testület a panaszos alkotmányos alapjogainak súlyos sérelme miatt a rendelkező részben foglaltak szerint, az Rtv. 93/A. § (6) bekezdése alapján az állásfoglalást megküldi az országos rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2009. november 11.

Dr. Kaltenbach Jenő

elnök,
testületi tag

Dr. Juhász Imre
elnökhelyettes,
előadó testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag